

**INSTITUCIONE
TË
PËRGJEGJËSHME
GJINORE NË
ARSIM DHE
KULTURË NË
KOMUNËN E
LIKOVËS**

RAPORT

Analiza buxhetore gjinore e programit për arsim dhe programit për kulturë të komunës së Likovës për vitin 2021/2022

INSTITUCIONE TË PËRGJEGJESHME GJINORE NË ARSIM DHE KULTURË NË KOMUNËN E LIKOVËS

Autor/ët: Drita Memeti, Kaltrina Zekoli-Shaqiri

Mentoret: Elena Koçoska dhe Ljupka Trajanovska

Organizata përfituese: Rrjeti i Grave në Shkencë

Publikimi Institucionet Arsimore dhe Kulturore të Përgjegjshme Gjinore në Komunën e Likovës është përgatitur nga Rrjeti i Grave në Shkencë në kuadër të programit subgrant të projektit “Përmes lenteve të grave: ngritja e politikave dhe iniciativave buxhetore, monitorimi i zbatimit të planeve lokale të veprimit për barazi gjinore” zbatuar nga Qendra për Hulumtim dhe Politikëbërje, Koalicioni Rural, Gazetarët për të Drejtat e Njeriut, Shoqata Rome për Gra dhe Rini "Luludi" dhe Organizata Arsimore Humanitare "EHO"-Shtip me mbështetje financiare nga Bashkimi Evropian.

Ky publikim financohet nga Bashkimi Evropian. Përmbajtja e tij është përgjegjësi vetëm e autorëve dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

Aktiviteti kryhet nga Qendra për Kërkim dhe Politikëbërje dhe organizata partnere.

PËRMBAJTJA

HYRJE.....	3
OBJEKTIVAT DHE METODOLOGJIA.....	4
KORNIZA INSTITUCIONALE.....	5
PËRSHKRIMI I POLITIKAVE SPECIFIKE TË ANALIZUAR NË KONTEKST TË BUXHETIMIT TË PËRGJEGJËSHËM GJINOR.....	6
ANALIZA E PROGRAMIT KULTUROR TË KOMUNËS SË LIKOVËS PËR VITIN 2022.....	7
ANALIZA BUXHETORE GJINORE E SHFRYTËZUESVE.....	8
ANALIZA BUXHETORE GJINORE E SHFRYTËYUESVE TË PROGRAMIT ARSIMOR.....	9
SHEMBUJ TË MIRË.....	15
PËRFUNDIM.....	16
REKOMANDIME.....	17
LITERATURA.....	17

HYRJE

Komuna e Likovës është komunë në pjesën veriore të Maqedonisë së Veriut, përfshin 22 fshatra, përkatësisht Alashevce, Belanovce, Vaksincë, Vishtica, Gllaznja, Goshincë, Dumanovc, Zlokuqane, Izvor, Likovë, Lojane, Matejce, Nikushtak, Opae, Orizari, Otlja, R'nkovce, Ropalce, Runica, Sllupçan, Strazha dhe Strima. Qendra e komunës është fshati Likovë. Komuna mbulon një sipërfaqe prej 267.82 km² dhe një dendësi popullore prej 101.03 banorë për km². Në bazë të regjistrimit të fundit të popullsisë në vitin 2021 sipas Entit Shtetëror të Statistikave, popullsia në komunën e Likovës është 22.038 me gjithsej 11.104 meshkuj dhe 11.204 femra.

Komuna e Likovës ka kryetarin e saj si dhe këshillin komunal me 19 këshilltarë, prej të cilëve 14 janë meshkuj dhe vetëm 5 prej tyre janë femra. Numri i përgjithshëm i të punësuarve në këtë komunë është 36, prej të cilëve vetëm 7 janë femra, ndërsa të tjerët 29 janë meshkuj.

Njësitë e vetëqeverisjes lokale përfaqësojnë organe përgjegjëse për planifikimin e buxhetit komunal dhe krijimin e programeve vjetore në komuna, ato kanë edhe përgjegjësinë për zbatimin e buxhetimit me pjesëmarrje të përgjeshëm gjinor.

Në këtë komunë në vazhdimësi po bëhen investime në fushën e arsimit dhe kulturës për përmirësimin e kushteve të këtyre institucioneve, por sipas analizave të deritanishme perspektiva gjinore nuk është e integruar plotësisht. Duke analizuar planet dhe programet e mëparshme të kësaj komune në bashkëpunim me Ministrinë e Arsimit dhe Ministrinë e Kulturës dhe institucionet tjera, vërehet qartë se komuna punoi për modernizimin e kushteve në shkolla dhe realizimin e disa aktiviteteve kulturore.

Në kuadër të programeve për vitin 2021 të përgatitura nga Drejtoria e Arsimit dhe Kulturës, qëllimi kryesor i komunës së Likovës ishte realizimi i aktiviteteve që do të çojnë në krijimin e kushteve më të mira për ngritjen e cilësisë së procesit arsimor dhe gjithashtu ruajtjen dhe kultivimin të vlerave kulturore.

Gjetjet kryesore të këtyre programeve janë:

- përmirësimin e cilësisë së mësimdhënësve nëpërmjet shpërndarjes sistematike të njohurive;
- monitorimin e mësimdhënies dhe të nxënit; mbështetjen e zhvillimit profesional të mësimdhënësve;
- mbështetjen e studentëve në gara të ndryshme arsimore dhe kulturore brenda dhe jashtë vendit
- Shpërndarja e bursave të financuara nga komuna e Likovës;

OBJEKTIVAT DHE METODOLOGJIA

Gjatë realizimit të analizës buxhetore gjinore të programit për fushën e arsimit dhe kulturës së komunës së Likovës për vitin 2022, janë evidentuar probleme të ndryshme, nga të cilat do të fokusohemi në atë se sa meshkujt dhe femrat janë të përfshirë në procesin mësimor, sa burra dhe gra do të kenë përfitim nga zbatimi i këtyre programeve vjetore, a janë të ndara pozicionet drejtuese brenda këtyre institucioneve sipas gjinisë, sa vajza dhe djem janë përfituese të bursave studentore që shpërndahen nga bashkia çdo vit, sa organizohen aktivitete kulturore për përkrahjen e grave dhe vajzave nga kjo komunë, sa burra dhe gra janë pjesë e manifestimeve të organizuara nga aspekti kulturor në këtë komunë etj.

Për të sqaruar këto dhe çështje të tjera me interes publik, janë përdorur disa metoda kërkimore, përmes të cilave janë marrë të dhëna të sakta për përfaqësimin e drejtë të grave dhe burrave në fushën e arsimit dhe kulturës.

Analiza e dokumenteve - në fillim është grumbulluar dokumentacioni që posedon komuna e Likovës në lidhje me realizimin e buxhetit vjetor, siç janë programet vjetore nga viti 2022 për arsim dhe kulturë, strategjitë e përgatitura për zbatimin e planit vjetor, arkivin e komunës për projektet e realizuara nga viti i kaluar si dhe literaturë tjetër relevante për barazinë gjinore, arsimin dhe kulturën.

Vëzhgimi - si një nga metodat më të vjetra është përdorur për të vëzhguar gjendjen e realizimit të procesit mësimor dhe realizimin e aktiviteteve të ndryshme kulturore (vizita në shkollat fillore të komunës së Likovës dhe vizita në hapësirën ndërtimore të objektit kulturor në qendër të fshatit Mateç). Përmes kësaj metode identifikohen nevojat parësore në fushën e arsimit dhe kulturës,

Hulumtim cilësor – Për të kontrolluar zbatimin e programit vjetor të komunës së Likovës dhe shfrytëzimin e buxhetit të paraparë për vitin 2022, në këtë fazë janë realizuar tri intervista të ndryshme, intervistat janë klasifikuar në tri grupe: drejtorë të shkollave fillore, përgjegjës për kulturë dhe arsim në komunën e Likovës, si dhe përgjegjës për mundësi të barabarta në këtë komunë. Me realizimin e këtyre intervistave nëpërmjet 3 pyetësorëve manualë, u identifikuan nevojat e nxënësve, mësuesve dhe të gjithë burrave dhe grave të përfshira në procesin edukativo-kulturor.

Analiza e rezultateve - paraqet fazën e fundit të zbatimit metodologjik. Analiza e rezultateve përfshin një analizë të detajuar të dokumentacionit të mbledhur nga komuna e Likovës, Komisioni për mundësi të barabarta për gratë dhe burrat në Republikën e Maqedonisë së Veriut, si dhe si analizë e rezultateve të marra nga intervistat.

KORNIZA INSTITUCIONALE

Analiza e kuadrit institucional (qendror dhe vendor) fokusohet në elementet e barazisë gjinore si dhe në krijimin dhe zbatimin e programeve vjetore që bashkia krijoi në fushën e arsimit dhe kulturës.

BE-ja njihet barazinë midis grave dhe burrave si një e drejtë themelore dhe një vlerë e përbashkët evropiane. Qasja zyrtare e BE-së në lidhje me politikën e barazisë gjinore kërkon përfshirjen e perspektivës gjinore në politikën kryesore, pra integrimin e perspektivës gjinore në përgatitjen, hartimin, zbatimin, monitorimin dhe ekuilibrimin e politikave, masave rregullatore dhe programeve të shpenzimeve, me qëllim promovimin e barazisë ndërmjet grave dhe burrave dhe luftën kundër diskriminimit.¹

Bazuar në prioritetin e Bashkimit Evropian, Republika e Maqedonisë së Veriut në vazhdimësi harton, miraton dhe zbaton ligje me interes të përgjithshëm për qytetarët e Republikës së Maqedonisë së Veriut në përpjekje për të arritur një ekuilibër ndërmjet dy gjinive.

Gjatë vitit 2012 është miratuar Ligji për mundësi të barabarta për gratë dhe burrat, i cili ka përfunduar në vitin 2014 dhe përmban 47 nene për të drejta të barabarta ndërmjet gjinive në sferën publike dhe private.

Mundësi të barabarta për gratë dhe burrat është promovimi i parimit të futjes së pjesëmarrjes së barabartë të grave dhe burrave në të gjitha fushat e sektorit publik dhe privat, status dhe trajtim të barabartë në ushtrimin e të gjitha të drejtave dhe në zhvillimin e potencialeve të tyre individuale nëpërmjet të cilave ato kontribuojnë në zhvillimin shoqëror, si dhe përfitime të barabarta nga rezultatet që rrjedhin nga ai zhvillim; (Neni 4)²

Për realizimin e të drejtave të barabarta, vlen të theksohet se në Republikën e Maqedonisë së Veriut është themeluar komision për mundësi të barabarta për gratë dhe burrat, ky komision shqyrton edhe çështje të tjera që kanë të bëjnë me mundësitë e barabarta të grave dhe burrave.³

Bazuar në këtë, Komuna e Likovës në funksionimin e saj institucional bazohet në shpërndarje të barabartë sipas gjinisë. Këshilli bashkiak në fund të çdo viti miraton programet vjetore në fushën e arsimit dhe kulturës.

¹ Instituti Evropian për Barazinë Gjinore, <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/what-is-gender-mainstreaming>, 28.02.2023

² Ligji për mundësi të barabarta për gratë dhe burrat, https://www.mtsp.gov.mk/content/pdf/zakoni/2017/precisten%20tekst%202015%20na%20ZEM_nov.pdf, 01.03.2023)

³ Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, https://www.sobranie.mk/trupat-punues-2011-2015-ns_article-komisioni-per-mundesi-te-barabarta-te-femrave-dhe-meshkujve-11.nsp, 03.03. 2023)

PËRSHKRIMI I POLITIKAVE SPECIFIKE TË ANALIZUAR NË KONTEKST TË BUXHETIMIT TË PËRGJEGJËSHËM GJINOR

Raporti është fokusuar në analizën e komponentës gjinore, ndarjet buxhetore dhe realizimin e mbështetjes financiare nga buxheti i komunës së Likovës për institucionet arsimore dhe kulturore dhe subjektet tjera juridike, në kuadër të programit vjetor për arsim dhe kulturë të vitit 2022.

Programet vjetore për arsimin dhe kulturën janë të fokusuara në mënyrën e shpërndarjes së aktiviteteve, pjesëmarrësit në realizimin e aktiviteteve, përfituesit e buxhetit vjetor etj.

Analizë e Programit Arsimor të Komunës së Likovës për vitin 2022

Në fushën e arsimit, komuna ka parashikuar realizimin e aktiviteteve bazë, ku përfshihet rikonstruksioni i objekteve arsimore, pagat e mësuesve dhe kontributet e tyre. (Paga bazë - 131.178.349 den. dhe kontribute për sigurime shoqërore 51.138.273 den).⁴

Gjithashtu, në politikat për ndarjen e buxhetit nga kjo zonë, komuna ka përgatitur një plan të veçantë buxhetor për ndarjen e bursave për studentët.

Komuna e Likovës, në kuadër të kompetencave të saja në fushën e dhënies së bursave, ka të drejtë të ndajë mjete nga buxheti i saj për arsimimin sa më të mirë të studentëve që gravitojnë në territorin e saj, me qëllim që t'i përkrahë ata gjatë studimeve. Mjetet e duhura për realizimin e Programit të Aktiviteteve të Komunës së Likovës në fushën e ndarjes së bursave për vitin 2022, janë përcaktuar në Buxhetin e Komunës së Likovës për vitin 2022, në vlerë prej: 250.000 oo den.

Shuma e shpenzimeve të bursës për një student do të jetë 12.000, për 9 muaj studim, që është 1.350.000 denarë në muaj.

Kategoritë e shpërndarjes së bursave studentore	
1	Studentë të talentuar – 5
2	Studentë të cilët studiojnë në programet deficitare – 5
3	Studentë me probleme ekonomike -7
4	Studentë të cilët janë pa prindër – 3

Tabela 1. Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” nr. 37/98, Programi për aktivitetet e komunës së Likovës në fushën e ndarjes së bursave për vitin 2022.

⁴ Komuna Likovë, Buxheti për vitin 2022, <https://komunaelikoves.gov.mk/te-dhenat-te-hapura/>, (lidhja e postimit 01.03.2023

ANALIZA E PROGRAMIT KULTUROR TË KOMUNËS SË LIKOVËS PËR VITIN 2022

Programi vjetor i komunës së Likovës në fushën e kulturës është përgatitur në bazë të nevojave dhe kërkesave të qytetarëve të këtij rajoni. Me synimin kryesor për rritjen e numrit të qytetarëve që kanë afinitete dhe përvojë të mëparshme në fushën e kulturës, rritjen e transparencës dhe mundësimin e pjesëmarrjes së qytetarëve pa dallim gjinie, komuna organizon çdo vit një takim konsultativ me përfaqësues të shoqatave të cilët nëpërmjet përfaqësuesve të tyre përcjellin kërkesat e tyre dhe të institucionit që përfaqësojnë.

Aktivite nga fusha e kulturës
1. Realizimi i ngjarjeve dhe programeve që tashmë janë bërë tradicionale në komunën e Likovës
2. Organizimi dhe realizimi i manifestimeve, projekteve dhe programeve në fushën e kulturës, artit dhe letërsisë që i kushtojnë rëndësi të veçantë komunës së Likovës.
3. Nxitja e bashkëpunimit kulturor dhe shkëmbimi i vlerave me qytetet binjake bazuar në reciprocitetin;

Tab.2 (Gazeta zyrtare e Komunës së Likovës, Nr. 01/2006, Programi për Kulturë i Komunës së Likovës për vitin 2022

Sipas planifikimit të komunës së Likovës, aktivitetet në fushën e kulturës të përcaktuara me këtë program do të financohen nga buxheti i komunës së Likovës i paraparë për vitin 2022 dhe donatorë të tjerë nëse ka.

Buxheti i komunës së Likovës për vitin 2022 në sferën e kulturës është 860.000 denarë për manifestime dhe krijimtari kulturore dhe 13.586.669 denarë për manifestime kulturore dhe kreativitet (shpenzime kapitale – objekte ndërtimore).⁵ Nga të cilat 360,000,000 den u ndanë organizatave joqeveritare (të cilat kanë në përbërjen e tyre burra dhe gra) për realizimin e manifestimeve kulturore.

⁵ Komuna e Likovës, Buxheti 2022, 01.03.2023

ANALIZA BUXHETORE GJINORE E SHFRYTËZUESVE

Në vitin 2012 është miratuar Strategjia e Qeverisë për Buxhetim të Përgjegjshëm Gjnor (2012-2017). Këto dokumente të miratuara kërkojnë që të bëhet analiza gjinore në nivel vendor si parakusht për krijimin e politikave dhe buxheteve të përshtatshme për nevojat e grave dhe burrave.

Sipas regjistrimit të fundit të popullsisë, të kryer në vitin 2021 në Republikën e Maqedonisë së Veriut, sipas gjinisë, 50,4% e qytetarëve i përkasin gjinisë femërore, ndërsa 49,6% janë meshkuj. Sipas të dhënave të Entit Shtetëror për Statistika, popullsia e përgjithshme rezidente në komunën e Likovës është 22.038 me një numër të përgjithshëm prej 5.412 amvisërish.⁶

Nga totali i popullsisë, 11,104 janë burra, ndërsa 11,204 janë gra. Për sa i përket grupmoshës, pjesa më e madhe e popullsisë është popullsi e re, nga të cilët 5763 janë të rinj të moshës 15 deri në 29 vjeç nga të cilët 2958 janë djem ndërsa 2778 janë vajza.

Ndërsa të rinjtë nën moshën 15 vjeç janë 3226, nga të cilët 1608 janë djem, ndërsa 1618 janë vajza. (shih tabelën 3).

Mosha	Gjithsej	Burra	Gra	Mosha	Gjithsej	Burra	Gra
0-4	1.537	805	732	50-54	1645	790	855
5-9	1660	824	836	55-59	1451	693	758
10-14	1566	784	782	60-64	1100	516	584
15-19	1794	921	873	65-69	800	381	419
20-24	2113	1067	1046	70-74	515	232	283
25-29	1876	970	906	75-79	410	196	214
30-34	1545	782	763	80-84	257	122	135
35-39	1295	686	609	85-89	102	40	62
40-44	1164	604	560	90-94	24	5	19
45-49	1452	984	768	95-99	1	1	
				100	1	1	

Tabela 3. Popullsia e përgjithshme në komunën e Likovës sipas moshës dhe gjinisë⁷

⁶ Enti Shtetëror i Statistikave <https://www.stat.gov.mk/pdf/2022/2.1.22.10-mk-en.pdf>

⁷ Enti Shtetëror i Statistikave <https://www.stat.gov.mk/pdf/2022/2.1.22.10-mk-en.pdf>

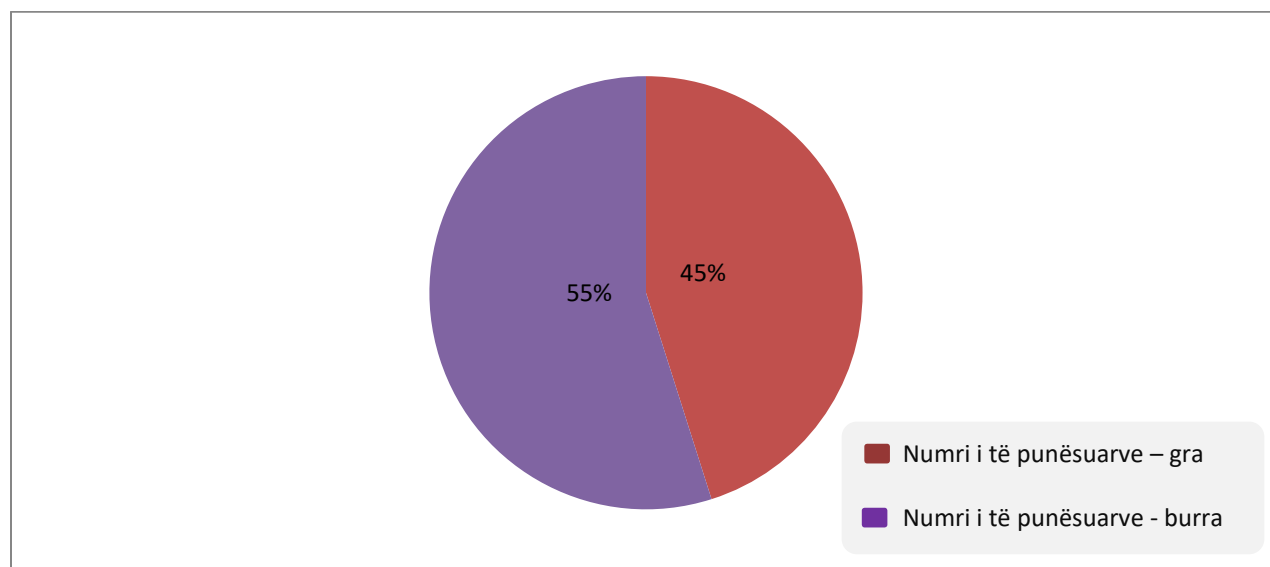
http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_Popisi_Popis2021_NaselenieVkupno_Naselenie_VozrastiPol/T1019P21.px/table/tableViewLayout2/?rxid=46ee0f64-2992-4b45-a2d9-cb4e5f7ec5ef

ANALIZA BUXHETORE GJINORE E SHFRYTËYUESVE TË PROGRAMIT ARSIMOR

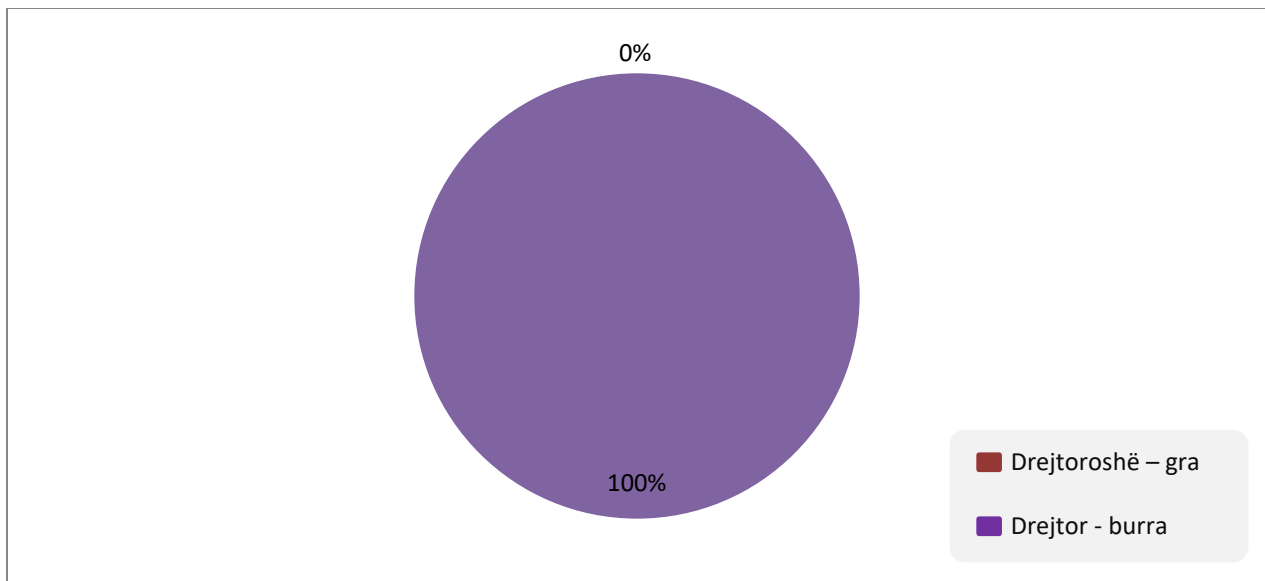
Në komunën e Likovës gjatë vitit 2022 nga buxheti i planifikuar për arsim (siç e përmendëm më lart) fillimisht janë ndarë mjete për paga dhe kontribute të mësimdhënësve, të cilat në tabelën më poshtë do të tregojmë sipas gjinisë se sa prej të punësuarve i përkasin. Gjinisë femërore dhe sa nga punonjësit i përkasin gjinisë mashkullore.

Shkolla		Numri i punonjësve femra	Numri i punonjësve meshkuj	GJITHSEJ	Drejtor Femra	Drejtor meshkuj
Shkolla "RILINDJA"	fillore	31	31	62	0	1
Shkolla "FAIK KONICA"	fillore	44	52	96	0	1
Shkolla "DITURIA"	fillore	20	42	62	0	1
Shkolla "A.Z.ÇAJUPI"	fillore	22	23	45	0	1
Shkolla "KULTURA"	fillore	32	36	68	0	1
Shkolla "5 TETORI"	fillore	22	30	52	0	1
Shkolla "ISMET JASHARI"	fillore	21	21	42	0	1

Tabela 4. Punonjësit në shkollat fillore sipas gjinisë

Grafiku 1. Shpërndarja e numrit të punësuarve në shkollat fillore sipas gjinisë

Grafikon 2. Shpërndarja e pozicioneve të drejtorëve sipas gjinisë

Sipas statistikave të shënuara në tabelën numër 4, mësimdhënësit nga komuna e Likovës me një diferencë të vogël i përkasin gjinisë mashkullore, por sa u përket drejtuesve të pozitës së drejtoreshë të shkollave fillore, nuk ka asnjë drejtoreshë femër si drejtues i institucionit.

Sa i përket numrit të nxënësve që vijojnë shkollat fillore në komunën e Likovës, një dallim i vogël gjinor mund të vërehet në numrin e vajzave që janë pak më shumë se djemtë në këto shkolla.

Shkolla	Numëri i nxënësve të gjinisë femrore	Numri i nxënësve të gjinisë mashkullore	GJITHSEJ
Shkolla fillore“RILINDJA”	203	180	381
Shkolla fillore “FAIK KONICA”	315	271	586
Shkolla fillore “DITURIA”	125	125	250
Shkolla fillore“A.Z.ÇAJUPI”	143	143	286
Shkolla fillore“KULTURA”	237	237	474
Shkolla fillore “5 TETORI”	176	186	362
Shkolla fillore “ISMET JASHARI”	205	196	405

Tabela 5. Nxënësit në shkollat fillore sipas gjinisë

Përmes intervistave gjysmë të strukturuar të realizuar me drejtorët e shkollave fillore lidhur me buxhetin vjetor, ata deklaruan se Komuna nuk ka ndarë buxhet specifik për nevojat gjinore dhe se nuk kanë qasje në përgatitjen e buxhetit vjetor për arsim.

Në shkollat që kanë drejtuar gjatë vitit 2022, përveç organizimit për festën e 8 Marsit në shenjë respekti për mësueset femra, nuk kanë organizuar asnjë projekt tjetër për promovimin e barazisë gjinore në komunën e Likovës.

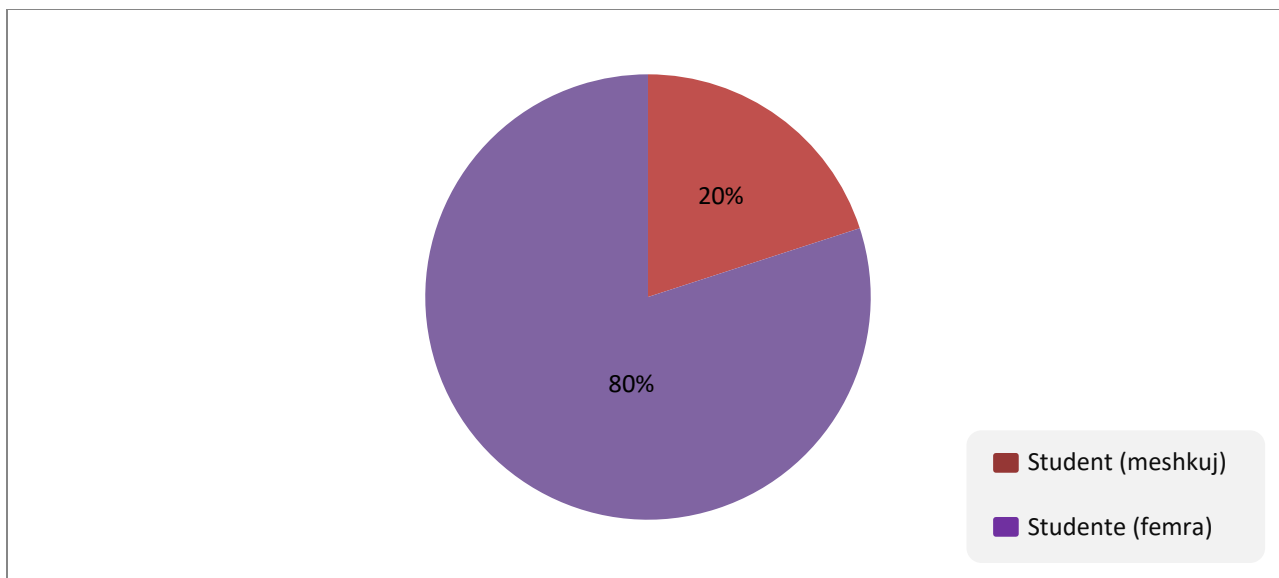
Drejtorët e intervistuar theksuan se në institucionet e tyre nevojiten trajnime, punëtori në fushën e barazisë gjinore si me stafin ashtu edhe me nxënësit e këtyre shkollave për të rritur ndërgjegjësimin për barazinë gjinore.

Në kuadër të planifikimit të programit vjetor të komunës së Likovës për vitin 2022, është përfshirë edhe shpërndarja e 5 bursave për 3 kategori të ndryshme të studentëve, të cilat janë planifikuar edhe përmes buxhetit vjetor të komunës.

Fondet e planifikuara nga programi bazuar në kostot e bursave të studentëve fillimisht do të përdoren në bazë të vendimit të komisionit vlerësues të ngritur nga kryetari i bashkisë për këtë qëllim, bazuar në këto kritere:

- Kërkesë për aplikim në konkurs
- Deklarata e studentit aplikant se nuk është përfitues i një burse tjetër
- Dokumentet që vërtetojnë suksesin e arritur (kopje të indeksit të plotë ose certifikatës së notave, çmimeve, diplomave...) dhe Vërtetim nga dy prindër nga të ardhurat publike.

Sipas këtyre kritereve, në komunën e Likovës, 15 studentë kanë arritur të marrin bursa studentore, mjetet e të cilave nga bursa janë të shpërndara nga komuna për të mbështetur studentët në zhvillimin e tyre akademik.

Grafiku 3. Shpërndarja e bursave sipas gjinisë

Siç shihet në tabelën nr.6, shpërndarja e bursave të studentëve, e cila njëkohësisht mundësohet nga buxheti komunal sipas programit vjetor të komunës së Likovës, është bërë në favor të gjinisë femërore, ku 12 vajza dhe 3 djem kanë marrë bursa nga numri i përgjithshëm i aplikantëve.

Sipas këtyre shifrave, mund të vërtetohet se vajzat që në vitet e hershme tregojnë sukses më të mirë në procesin arsimor, por më vonë kur hyjnë në tregun e punës, bazuar në stereotipat gjinore dhe rolet gjinore, janë djemtë ata që vendosen në pozitat e vendimet e adoptuesve.

ANALIZA GJINORE E BUXHETIT TË PËRFITUESVE TË PROGRAMIT KULTUROR DHE FONDEVE BUXHETORE

Sa i përket ndarjes së buxhetit në fushën e kulturës në komunën e Likovës, ky buxhet është i ndarë në dy pjesë, pjesa e parë përdoret për ndërtimin e objektit kulturor (ndërtimi i qendrës kulturore në fshatin Mateç) dhe pjesa e dytë e buxhetit për realizimin e aktiviteteve kulturore, të cilat përfshijnë inaugurime, manifestime dhe promovime të ndryshme.

Përfituesit specifikë të këtij buxheti janë:

Nr.	EMRI I PËRFITUESIT	Shpërndarja e mjeteve	Mjetet vetanake
1.	Shoqëria Artistike Kulturore "Jeta e re", Sllupçan, Komuna e Likovës	120.000,00 den	-
2.	Kori komunal "Zejadin Ismaili", fshati Likovë, komuna e Likovës	120.000,00 den	-
3.	Nxitja dhe afirmimi i krijimtarisë së artistëve - artistëve të rinj në të gjitha sferat e tjera të jetës kulturore, artistike, letrare, si dhe për nevoja të tjera të paparashikueshme që lidhen me zhvillimin e kulturës.	120.000,00 den	-
	Gjithsej	360.000,00 den	

Tabela 6. Programi për kulturë i komunës së Likovës për vitin 2022

Sa i përket ndarjes së buxhetit nga fusha e kulturës e dedikuar për manifestime të rëndësishme, është me rëndësi të theksohet se përfituesit e këtyre mjeteve u takojnë të dy gjinive (organizatat e financuara nga komuna e Likovës kanë në përbërje të tyre burra dhe gra) por nga fondet e ndara më së shumti përfitojnë meshkujt të cilët i udhëheqin me shoqatat kulturore.

Mirëpo, sa i përket realizimit të projekteve që janë realizuar deri më tani, në këtë komunë mund të vlerësojmë se ato janë neutrale në aspektin gjinor, pra nuk ka masa që nxisin barazinë gjinore në fushën e kulturës. Kriteret e thirrjes publike për mbështetje të shoqatave kulturore nuk përmbajnë elemente të komponentit gjinor.

Personat e autorizuar për kulturë në komunën e Likovës në pyetjen: cili është vlerësimi juaj nëse programi i kulturës sa ai është i ndjeshëm në aspektin gjinor (qasje në objekte, informata, teknologji)?

Ata u përgjigjën se nuk mund të ofronin një përgjigje të duhur sepse programi vjetor i kulturës përgatitet gjithmonë vetëm nga burrat, që do të thotë se qasja është e pandjeshme gjinore dhe bazuar në këtë fakt, ata konstatuan se ka ende shumë punë për të bërë. në këtë drejtim deri në arrijten e një programi gjithëpërfshirës vjetor dhe buxhetimit të përgjegjshëm gjinor.

Në kuadër të monitorimit për buxhetim të përgjegjshëm gjinor në komunën e Likovës, në këtë komunë, janë intervistuar edhe personat përgjegjës për mundësi të barabarta, të cilët të pyetur:

Cili është vlerësimi juaj se sa i ndjeshëm gjinor është programi vjetor kulturor i përgatitur nga komuna (për sa i përket gjinisë, aksesit në objekte, informacionit, teknologjisë)? Ata u përgjigjën se qytetarët bëjnë kërkesa të ndryshme për nevojat e tyre, por vlen të theksohet se femrat janë më pak të interesuara të kërkojnë diçka për nevojat e tyre.

Konkluzione nga përgjigjet e personave përgjegjës

Sipas përgjigjeve të mbledhura nga zbatimi i pyetësorëve, mund të konstatojmë se programet e realizuara nga komuna janë neutrale gjinore dhe nuk kontribuojnë në forcimin e barazisë gjinore në komunë, personat e punësuar në administratën komunale nuk janë mjaftueshëm të ndjeshëm dhe përjashtojnë gratë nga proceset e krijimit të politikave dhe programeve.

Sa i përket arsimit, megjithëse numri i të punësuarve burra dhe gra në institucionet arsimore është afërsisht i barabartë, ka pabarazi gjinore absolute në pozitat vendimmarrëse, si në institucionet arsimore ashtu edhe në institucionet kulturore.

SHEMBUJ TË MIRË

Më 28.12.2022, Komuna e Likovës në mbledhjen e Këshillit të Komunës ka marrë vendim për miratimin e Programit vjetor për mundësi të barabarta në Komunën e Likovës për vitin 2023, përmes të cilit është vendosur që të ndahet një pjesë e buxhetit të komunës për nevojat gjinore.

Bazuar në iniciativat gjinore dhe nevojat e qytetarëve, Komuna e Likovës, në përgatitjen e programit vjetor për vitin e ardhshëm (2023) dhe planifikimin buxhetor për vitin e ardhshëm, për herë të parë parashikoi të ndajë një buxhet të veçantë që do të mbulojë vlerën deri në 78.000 den.

Ky është një hap i rëndësishëm që pritet të sjellë ndryshime në mënyrën e konceptimit dhe zbatimit të nevojave gjinore.

Në komunën e Likovës gjatë realizimit të projektit, nga aspekti teorik dhe empirik, është vërejtur gatishmëria e institucioneve dhe personave të autorizuar që të bëjnë më shumë për barazinë gjinore në fushën e arsimit dhe kulturës.

Karakteristikat që ranë në sy:

- Barazia - u trajtua si një çështje e rëndësishme në institucionet që ishin pjesë e programit tonë të monitorimit
- Ndërhyrja – palët përgjegjëse ishin të interesuar të ndërhyjnë në rastet e pabarazisë
- Bashkëpunimi – duke filluar nga komuna si institucioni më i madh në këtë rajon, shkollat dhe institucionet tjera më të vogla ishin të hapura dhe pozitive për bashkëpunim.
- Informacion – të hapur dhe të gatshëm për të dhënë informacion
- Interesi – të interesuar për çështjen e buxhetimit të përgjegjshëm

PËRFUNDIM

Në bazë të dokumenteve të analizuara, hulumtimit në terren dhe analizës së buxhetit vjetor të komunës së Likovës, mund të konstatojmë se në këtë komunë ka ende punë për të bërë për të arritur buxhetim të përgjegjshëm gjinor, siç kemi pasur mundësi për të parë në shpërndarjen e posteve drejtuese numri i drejtorëve sipas gjinisë, barazia gjinore është në fakt i ndjeshëm.

Sa i përket numrit të të punësuarve në shkollat fillore nga kjo komunë, mund të konstatojmë se ka një baraspeshë gjinore në numrin e të punësuarve, dhe sa i përket pikëpamjes së përgjithshme për përfaqësimin gjinor në fushën e kulturës, duket se është neutrale gjinore.

Në aktivitetet kulturore kemi pjesëmarrje gjinore nga të dyja gjinitë, por nuk ka pasur sistemim të të dhënave për të parë saktësisht se sa nga projektet e financuara nga komuna i dedikohen grave dhe sa burrave. Të dhënat nga regjistrimi i fundit janë tregues i fortë se në RMV më shumë se gjysma e popullsisë i përket gjinisë femërore, prandaj ndarja e buxhetit ndërmjet institucioneve të ndryshme duhet të bëhet në mënyrë të barabartë.

Arsimi dhe kultura janë dy segmente të rëndësishme mbi të cilat ndërtohet dhe zhvillohet shoqëria. I gjithë procesi i socializimit të njeriut kalon nëpër këto dy segmente, prandaj atyre duhet t'u kushtohet rëndësi e veçantë dhe të trajtohet me profesionalizëm. Përmirësimi i kushteve në arsim dhe kulturë ishte qëllimi kryesor i këtij projekti.

Me realizimin e këtij projekti, organizata jonë pati kontakte të drejtpërdrejta me shfrytëzuesit e këtyre dy segmenteve shoqërore dhe në të dy sektorët kishte një gatishmëri të madhe për ndryshime, bashkëpunim dhe plotësimin e nevojave gjinore.

REKOMANDIME

Si një organizatë që promovon vlerat gjinore, do të sugjeronim:

- vendosja e grave në pozita vendimmarrëse
- mbledhja e të dhënave të ndara sipas gjinisë për përdoruesit e programit,
- përfshirjen aktive të grave në krijimin e programeve dhe buxheteve vjetore,
- komuna e Likovës të rrisë buxhetin për nevojat gjinore përmes Programit për mundësi të barabarta për burrat dhe gratë,
- të promovojë gratë si fuqi punëtore për të investuar në edukimin dhe trajnimin e të dy gjinive,
- përmes programeve të ndryshme sociale të mbështes vajzat dhe gratë që nuk kanë mundësi të përshtatshme,
- të fuqizoj gratë në nivel lokal,
- të hartojë programin vjetor duke marrë parasysh nevojat reale të të dy gjinive,
- të përmirësojë sistemin dhe kushtet ku nxënësit ndjekin mësimin.

LITERATURA

Enti Shtetëror i Statistikave, www.stat.gov.mk

Komuna e Likovës, www.komunaelikoves.gov.mk

Instituti Evropian për Barazinë Gjinore, www.eige.europa.eu

Ligji për mundësi të barabarta për gratë dhe burrat, www.mtsp.gov.mk

Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, www.sobranie.mk

Komuna e Likovës, Buxheti për vitin 2022

Programi vjetor i komunës së Likovës për vitin 2023, www.komunaelikoves.gov.mk